

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

УДК 351:338.24

Афендікова Н.О.

канд. екон. наук, доц. НУ«Запорізька політехніка»

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Формування потенціалу стабілізації економіки України та її подальшого сталого розвитку нерозривно пов'язане з вдосконаленням системи антикризового управління розвитком регіональних соціально-економічних систем країни в умовах глобалізації. Системи державного управління, які діють у регіонах системи управління, призначені для роботи в стабільних економічних умовах, за сприятливою економічною кон'юктурою, виявилися непридатними для вирішення антикризових завдань в період зниження ділової активності на найбільших світових ринках. Сьогодні в Україні спостерігається реакція органів влади і управління різних рівнів, українських підприємств на погіршення параметрів макроекономічного середовища, що проявляється у вигляді фрагментарних, оперативних дій по корекції окремих процесів життєдіяльності країни, регіонів, підприємств і виробничих комплексів. Ці заходи відрізняються випадковістю дій, як правило, не спрямовані безпосередньо на ліквідацію причин кризи, не системні і застосовуються із значним запізненням.

Низька ефективність антикризових заходів в істотному ступені визначається недостатньою розробленістю теоретичних положень, які адекватно характеризують сутність і причини кризи на макро-, мезо-і мікрорівнях, зміст антикризового управління, особливості механізму управління на різних фазах економічного циклу розвитку соціально-економічних систем. На макrorівні спостерігається явний акцент на ліквідацію порушень в грошово-кредитній та фінансовій сферах економіки, слабо виражені дії, спрямовані на формування прогресивних технологічних укладів, інноваційний розвиток підприємств, які формують основу економіки країни і регіонів. Механізм правового регулювання розв'язання кризових ситуацій на підприємствах реального сектора економіки, заявлений як механізм антикризового управління, фактично орієнтований тільки на дозвіл окремого випадку виходу з кризи - банкрутства.

Істотною обставиною, що об'єднує більшість розвинених українських регіонів за ознакою кризостійкості, є те, що вони не є лідерами у виробництві будь-якого продукту. Попит на продукцію, вироблену в даних регіонах, зростає при високій кон'юктурі і різко падає в періоди криз. Точніше, під час економічного зростання споживачам стає вигідно використовувати не тільки кращу по співвідношенню «ціна-якість» продукцію, а й середню. Саме тому постраждали в період кризи не найкращі й не найгірші країни і регіони, а середні, навіть наближені до кращих, але все ж не найкращі. При цьому не має значення, яка саме продукція виробляється. Проблема, як і в інших випадках, простежується в наявності функціональних розривів, в даному випадку - в сфері виробництва, причому, саме в реальному секторі економіки.

Специфіка кризових процесів в регіонах обумовлена слабкими внутрішніми взаємозв'язками регіональних підсистем, яку слід кваліфікувати як наявність функціональних внутрішньосистемних розривів у відтворенні, що і зумовлює характер криз в регіонах. Дану ситуацію можна кваліфікувати як наявність функціональних внутрішньосистемних розривів у відтворювальній системі регіонів, що обумовлюють нерозвиненість зв'язків між керуючою підсистемою і функціональними ланками їх економіки і, у підсумку, пасивність у попередженні і подоланні криз.

У складі внутрішньосистемних функціональних розривів виділяться чотири основні групи: грошово-кредитні відносини (сфера обміну); податково-бюджетні відносини (сфера розподілу); функціонування реального сектора економіки (сфера виробництва); особисте і виробниче споживання (сфера споживання).

Отже, основними теоретичними положеннями, що визначають склад механізму антикризового управління в регіонах з різними по глибині і тривалості прояви кризи, є:

- тип кризи, в якому опинилися українські регіони не носить випадкового характеру, а обумовлені відтворювальної структурою і системою економічної поведінки керуючих підсистем різних рівнів;

- чим глибше і триваліше виявилася криза в тому чи іншому регіоні, тим менше адаптований до сучасних відтворювальних умов функціонуючий в них бізнес;

- чим нижче рівень адаптації бізнесу до сучасних відтворювальних умов, тим більш вираженою повинна бути роль держави (органів влади і управління національного і регіонального рівнів), що блокує провали ринку і доповнює його функції;

- склад форм і методів антикризового управління реальним сектором економіки регіонів інваріантний для всіх регіонів;
- чим глибше і триваліше криза в регіонах, тим жорсткішим повинен бути механізм антикризового управління з точки зору застосовуваних інструментів;
- інструменти антикризового управління специфічні для кожної фази економічного циклу в країні і регіоні.